

Oktoober 2011 Valmistume reisiks Rootsi.

November 2011 Kauaoodatud õppereis Rootsi

Suur osa teest Võrumaalt Riiga arutletakse teemal, kuidas küll kõike õpitut – nähtut ellu viia. Teema jätkub laevas koos lätlastega. Meie 12-liikmeline reisiseltskond on mõnus ja meri rahulik.

Suurem osa meist tunneb üksteist juba eelmistest koolitustest. Uutena on Läti poolelt liitunud nooruke Svetlana, kes töötab tegevusjuhendajana puuetega inimeste päevakeskuses ning piirkonna terviseedenduse spetsialist Baiba. Baiba oskab hästi inglise keelt ja temas on seda miskit, mis ütleb – „tegija“. Tegelikult koosnebki kogu meie projekti tiim, kes kokku saanud suuresti juhuslikkuse printsiibil ning Jumala abiga, tegijatest. Ükskõik kustpoolt piiri siis vaadata.

Läbi ja lõhki positiivselt meelestatuna alustame oma retke järgmisel hommikul Stockholmis.

Kõigepealt siis:

IT-kretsen - kooperatiiv, millel on 2 funktsiooni, üks neist – pakkuda tööd sotsiaalselt vähemate võimalustega töötutele ning teisalt, anda uut elu oma aja ära elanud arvuti juppidele. Suveniiridena saab kaasa ostetud arvuti sisemusest pärit ehteid. Riiulitel on hulgaliselt taastatud lauaarvuteid, mis ootavad ostjaid. Tarbija tahab uuemaid mudeleid. Tundub, et sellel kooperatiivil ei lähe just väga hästi.

KOS tegutseb soliidse Stockholmi kesklinna lähedases majas. Kooperatiivi kuuluvad väike paljundus- ja trükikoda, kohvik ning klaasitöökoda.

Enam töötamise võimalust pakub kohvik, kus pakutakse kergelt einet ja kohvi samas majas tegutsevatele ettevõtetele ja koolituskursustest osavõtjatele. Trükikoda teenindab peamiselt kohalike omavalitsuste tellimusi, kuid suurel turul peab võistlema koos sama teenuse pakujatega

Kõige rohkem arutelusid tekitab klaasitöökoda. Suurepärased ja kõrge kvaliteedilised tooted, kallid aparaadid, kuid ühtki sotsiaalset töötajat pole näha. Vägisi kipuvad džungliseaduste aja kogemusega eestlaste pähe mõtted, kas pole mitte nii, et proua kunstnik teeb sotsiaalse töökooperatiivi nime all oma kunstniku tööd ning naudib samaaegselt võimalust, et omavalitsus maksab kinni ruumide sooja ja rendikulud. Malle, kes tunneb rootslaste hingeelu, on siiski üsna veendunud, et rootslaste pähe lihtsalt ei tulegi mõtte riiki petta. Kõik pannakse kirja ning seadustest peetakse kinni. Lätlasi Malle jutt ei veena. Lõpuks möönab siiski ka Bosse, et KOS-i puhul on tegemist ressursi raiskamisega.

Aga tegelikult on tore, et sotsiaalsed töökohad ei seisne vaid lihttöö tegemises. Pole need tööturu äärealadel seisjad ka alati nii lihtsakoelised. KOS-i klaasitöökoda on praktilist väljundit pakkunud psühhiaatrilise diagnoosiga inimestele, kellele just kunst ja käsitöö on andnud tagasi elumõtte.

Pastarestoran Bönorna i Handen

Kui meie jaoks on restoran midagi hõrku ja peent, siis sinne pastarestoran üllatab oma võluva lihtsusega. Päevinäinud mööbliesemeid on värskendatud valge värviga ning pole probleemi sellest, et toolid omavahel vaid kaugelt sugulased on. Pealegi on toit ülimalt maitsev.

See kooperatiiv on saanud küll mõningaid sotsiaalseid toetusi, kuid peamiselt püütakse hakkama saada oma võimalustega. Firma on püsti pannud seltskond, kellest suurem osa on aastaid terviseprobleemide tõttu tööturult eemal olnud. Esmakordselt kohtuti töötute koolitusgrupis ja siit kasvas välja ka kohviku idee. Igal juhul omanikest töötajate silmad säravad ning kinnitavad, et oma ettevõtte loomine pole tervisele halvasti mõjunud, pigem vastupidi.

Trappstegen

Sellest kohtumisest pole jäänud ühtki pildilist jälge. Peamiselt selle tõttu, et kõigil oli tegemist sisseostude tegemisega ning pildistamiseks ei jätkunud nii tähelepanu kui käsi. Olgu siis veebiaadress: <http://www.trappstegen.se/>

Trappstegen on mittetulundusühing, kelle põhiline eesmärk on aidata Rootsi ühiskonnas kohaneda immigrantidel. Ühing tegeleb second-hand äriga. Saadud kasumist kasutatakse näiteks sisseandajate autokooli õpingute eest tasumiseks või sotsiaalseteks projektideks väljaspool Rootsit. Ringkasutuspoode võrk pakub ka sotsiaalseid töökohti, näiteks sisseandajatest naistele, kel puudub haridus ja vajalik keeleoskus, et konkureerida kohalikul tööturul.

Trappstegen hangib oma kaubad annetustena või ostab väga odavalt ära oksjonipidajatelt. Kaup on põnev, heas korras ja hästi eksponeeritud ning mis peamine, meie, baltlaste jaoks hirmodav.

Industrihuset Rimbo linnakeses pakub 20 töökohta, parasjagu on töötamas 7 inimest. Kooperatiiv on mõeldud peamiselt intellektipuudega inimestele ning tegutseb juba alates 1997. aastast. Kõik kooperatiivi töötajad on ühtlasi kooperatiivi liikmed, teenivad koos raha ja otsustavad, mida saadud rahaga teha. 4-5 inimest töötab pesumaja kohvikus, pakutakse alltöövõttu heakorratöödel ja kinnisvara hooldusel. Kuigi keskus peaks olema vaheetapiks kodus olemise ja päristöö vahel, on ometi nii, et suurem osa jääbki tööle keskusesse. Ka Rootsi ühiskond pole veel täiesti valmis, et võtta tööle intellektipuudega inimesi.

Café Chocolate on väike taimetoidule ja kondiitritoodetele spetsialiseerunud kohvik Rimbo linnakeses. Kohvik on kandideerinud 2011. aastal parima töökooperatiivi tiitlile. Toit näeb hea välja ning pakub üllatusi. Ehe elamus oli näha eesti meeste näoilmeid, kui selgus, et kauaoodatud šnitsel on tehtud hoopis kapsast. Söögid söömata ei jäänud. Meie eestikeelse jutuvada peale tuli meiega vestlema kohvikus tööpraktikal viibiv härrasmees, kes isa poolt Saaremaa juurtega. Mees palka siin ei saa, kuid kurtmist ka kuulda polnud, peaasi, et ei ole ükski kodus nukrutsemas.

Kohvik näeb vaeva, et olla samaaegselt ka kogukonna keskuseks. Siin toimuvad erinevad üritused nii suurtele kui väikestele ning kogukonnale.

Taaskasutuskeskus Norrtäljes on tegutsenud juba oma 20 aastat. Peamiselt tegeldakse jalgrataste second-hand müügi ja remondiga. Vana jalgratas, nagu selgub, kõlbab veel mitmeks otstarbeks. Nimelt annab vanadest sisekummidest punuda korve, hammasratastest teha küünlajalgu, porilauast seinakella jne.

Ettevõtte mõtleb sesoonselt. Kuna algamas on jõuluaeg, siis panustatakse praegu põnevate jõulukaartide tegemisse. Paber kaartideks tehakse ise – makulatuurist.

Siin on küsimusi kooperatiivi eestvedajatele kõige rohkem, võib-olla just seetõttu, et meile hakkab sotsiaalse töökooperatiivi olemus kohale jõudma.

Meie reisi mahub veel tutvumine Stockholmi vanalinna vaatamisväärsustega ning ongi aeg tagasi koduteele asuda. Meri näitab meile oma rahutumat poolt ning nii Läti kui Eesti meeskonnad kannavad teatud kaotusi elavjõududes.

Oleme reisiga väga rahul. Meie vastuvõtjad olid kokku pannud väga põneva programmi, mis näitas sotsiaalsete ettevõtete erisust, edulugusid ning ka probleemkohti.

Ning üks on ka enam kui kindel – ühine õppereis ei saa jääda viimaseks kohtumiseks.

